

Multiveteraan Gerard Berkeveld:

‘Korea was bloedigste oorlog’

De herinneringen van adjudant b.d. Gerard J. Berkeveld (83) spitsen zich toe op de Koreaanse Oorlog (1950-1953). Dwangarbeid, Indonesië, Nieuw-Guinea, niets vond hij bloediger dan de worsteling van het Nederlands Detachement Verenigde Naties (NDVN) met de Noord-Koreaanse en Chinese legers. Zijn stem stekt als hij terugdenkt aan de dood in Hoengsong van luitenant-kolonel M.P.A. den Ouden, de eerste commandant van het detachement. “Tien minuten voor zijn dood had ik de overste nog gegroet. ‘We worden bedonderd’, mompelde hij brommerig. In het duister waren Chinezen in onze linie geïnfiltreerd. In hun gewatteerde winterjassen waren ze niet te onderscheiden van de Zuid-Koreanen.”

Door: Dick Schaap

Voor al gebrek aan werk na terugkeer uit voormalig Nederlands-Indië bracht Gerard Berkeveld en andere Indiëveteranen ertoe gehoor te geven aan de oproep van minister-president dr. Willem Drees om toe te treden tot het Nederlandse Detachement. De Koreaoorlog ging gepaard met een economische crisis. Het waren mannen van 23 jaar en ouder die al een leven vol oorlog achter de rug hadden. Berkeveld wilde na zijn terugkeer uit Indonesië in februari 1950 met het Franse troepen-transportschip *Louis Pasteur* beroepsmilitair worden, maar kreeg te horen dat de vierduizend Molukse KNIL-militai-

ren, die in het onafhankelijk geworden Indonesië niet meer te handhaven waren, daarbij voorrang genoten. De oproep van Drees voor Korea kwam voor hem als geroepen.

Gaten dichten

De in Hoorn woonachtige Berkeveld had zich tijdens de bezetting onttrokken aan de *Arbeitseinsatz* voor de *Organisation Todt* aan de IJssellinie, werd gepakt door de SS, opgesloten in het beruchte Kamp Amersfoort en als dwangarbeider afgevoerd naar Oostenrijk. Opvallend was dat dr. P.J. Oud, burgemeester van Rotterdam, hem in Amersfoort wees op de mogelijkheid van een loopbaan in het na de oorlog op te bouwen Nederlandse leger. Oud ver-

telde dat hij verraden was door Anton van der Waals, een van de na de oorlog meest gezochte verraders.

“In Herzogenburch moesten we door bombardementen geslagen gaten in de spoorbanen dichten”, vertelt Berkeveld. Bij de nadering van het Rode Leger in Oostenrijk zag hij kans met andere gevangenen naar Sint Johann in Tirol te vluchten. “Daar hebben we de bevrijding meegemaakt.” Op hun verdere tocht naar het westen werden ze door de Amerikanen opgevangen in een barakkenkamp, ontluisd met DDT, van legitimatiebewijzen voorzien en op een trein vol *displaced persons* gezet. Via Frankrijk en België bereikten ze Eindhoven. “In het Philips Veemgebouw werden we geregistreerd, bekeken en weer van papieren voorzien. Met een rijnaak bereikten we via ’s Hertogenbosch Amsterdam.” Een comité van ontvangst van de padvinderij zorgde ervoor dat hij veilig Hoorn bereikte. “Een van de eerste dingen die mijn moeder mij op het hart drukte, was dat ik op het gemeentehuis mijn distributiekaart moest ophalen, graag met bonnen van drie weken terug. Het werd anders heel moeilijk voor haar om me te eten te geven.”

Het scheelde niet veel of Berkeveld was als jongen van 19 in Hoorn bij de Plantsoendienst terechtgekomen. “Ik vond mezelf te oud om weer naar school te gaan. Ze vroegen of ik kon snoeien en wieden. Gelukkig hingen er plakkaatjes in de stad waarop stond dat oud-militairen zich onmiddellijk moesten melden. Er werden ook vrijwilligers gevraagd.

■ Konvooi van het NDVN trekt na de strijd om heuvel 975 terug naar de Marathonvallei, Zuid-Korea, mei 1951. Foto: Wim Dussel/NIMH

■ Multiveteraan Gerard Berkeveld. Foto: Karin Stroom

Dat was het! Mijn vader, die niet aan de Arbeitseinsatz was ontsnapt, veel bombardementen in Bochum had meege maakt en door de Engelsen was bevrijd, was intussen ook thuisgekomen. Hij is met mij meegegaan naar het wervingsbureau voor oorlogsvrijwilligers.”

Legertruck naar Breda

Op 2 januari '46 stond in Hoorn op de Kaasmarkt een legertruck klaar om de vrijwilligers naar Breda te brengen. Voor de KMA moesten ze uitstappen. “Toen waren we OVW'ers”, zegt Berkeveld. “Ik zal je besparen wat er allemaal aan voorafging voordat we in Engeland na de opleiding in het Nederlandse kamp in Wolverhampton gereed waren om met de *Nieuw-Holland* van de KPM naar Indië te vertrekken. Voordat we naar Indië gingen, had ik in de Snijderskazerne in Nijmegen een opleiding

gehad als instructeur voor het bedienen van mortieren. Ik was lang en nogal kaal voor mijn leeftijd, maar goed in het afgebeten schreeuwen van Engelse bevelen. Het gevolg was dat ik door de enthousiaste kapitein van het bataljon tot sergeant werd gebombardeerd.” Op de *Nieuw-Holland* waren twee ruimen voor negentig man ingericht. “Ik kreeg het bevel over een van die ruimen. We sliepen in hangmatten. Doordat we de havens van Port Said, Ceylon en Sabang aandeden, werd het een lange zeereis van zes weken naar Medan op Sumatra. Wij kwamen daar als kwartiermakers van het 4e Bataljon Stoottroepen uit Nijmegen”, vertelt Berkeveld. “Er werd bij de ontscheping in Medan geschoten, maar niet op ons. Alleen de stad Medan en het vliegveld, met een smalle corridor tussen Belawan en Medan, was in Nederlandse handen.

Om de stad lagen wallen. Daarachter hielden opstandelingen zich schuil met wapens die zij van de Japanners en Brits-Indische militairen hadden gekregen.”

Gewond bij Fort de Cock

Er werden veel patrouilles gelopen, maar in de herinnering van Berkeveld was Medan in die dagen een rustige stad. Het gold ook voor het gebied van Deli. “We hebben er geen slag geleverd. Absoluut niet. Bij de eerste positionele actie veranderde de situatie. We hebben toen een gebied van 40 vierkante kilometer vrijgemaakt waarin rubber-, sisal- en tabaksplantages lagen. Door die actie kwam dat gebied weer tot leven, kwamen de planters terug en konden de mensen uit de kampongs weer aan het werk.”

De tweede positionele actie was feller. “We hebben toen stormenderhand Fort de Cock genomen. In dat gebied golden waarschuwingen voor berm bommen en wegversperringen. Op een gegeven moment liepen we met een konvooi op weg van Fort de Cock naar Pajakombo vast door een wegversperring. Bij het opruimen van de laatste bommen die over de weg lagen, raakte ik gewond door de explosie van een trekbom die van een afstand met een touw tot ontsteking was gebracht. In het hospitaal van Padang kreeg ik na de verzorging van mijn verwondingen van een jonge arts te horen dat hij mij niet verder kon helpen. ‘Je hebt een scherp in je dijbeen die ik hier niet kan verwijderen’, zei hij. ‘Maar als je er later last van krijgt, zal ik je altijd helpen.’ Zestien jaar later kon ik ineens niet meer lopen. Ik diende toen in Oirschot, maar nam waar voor de foerier die ziek was. In het militaire ziekenhuis in Den Haag stond tot mijn verbazing boven een afdeling chirurgie met koeienletters ‘Dr. Aalbers, hoofdchirurg’. Het was de jonge arts uit Padang, die na al die jaren zijn belofte nakwam en de scherp uit mijn dijbeen verwijderde.”

De hel van Hoengsong

Berkeveld, ‘Berk’ voor de Koreaveteranen, valt soms stil tijdens het ophalen van zijn herinneringen. Een hersenbloeding heeft zijn geheugen niet onberoerd gelaten. Maar het drama in Hoengsong brengt zijn herinneringen aan zware gevechten, kou in de winter – soms vroor het dertig graden – en leven op nooddrantsoenen terug. Het drama was een gevolg van het besluit van Nel

■ Een mortiersectie van het NDVN bij een 60mm mortier in stelling, Zuid-Korea, mei 1951.
Foto: Wim Dussel/NIMH

Almond, commandant van het 10e Amerikaanse Leger, om een sprong van 30 kilometer naar voren te wagen naar het ten noorden van Hoengsong liggende Hongchon. Zijn commandanten hadden een hard hoofd in zijn operatie *Roundup*. Rapporten over de aanwezigheid van een Chinese strijdmacht brachten hem niet op andere gedachten. Het NDVN moest samen met het 38e Amerikaanse Regiment in Hoengsong verhinderen dat de Chinezen de Amerikanen en Zuid-Koreanen van hun eigen linies zouden afsnijden. Hoengsong was een typisch Koreaans dorpje met een kerkje, een paar straten

en een verzameling huisjes. De staf van het NDVN betrok het kerkje. Na de afmars van de strijdmacht naar Hongchon bleef het dagenlang stil. Zó stil dat overste Den Ouden majoor Eekhout en kapitein Tack naar het front stuurde om een beeld te krijgen van de opmars. Ze kwamen terug met verontrustend nieuws. Almond en zijn strijdmacht kwamen nauwelijks vooruit. Catastrofaal was dat een tegenaanval van de Chinezen met een overmacht aan troepen niet te vermijden was. De Amerikanen en Zuid-Koreanen werden er volledig door verrast. Voor het NDVN betekende dit dat de weg naar Hoeng-

song open moest worden gehouden voor de afmars van de terugvechtende Amerikanen en Zuid-Koreanen. Berkenveld was een van de eerste verdedigers die er lucht van kreeg dat het ook al niet pluis meer was in Hoengsong. "Ik wees Kim, een van de twee Zuid-Koreanen bij de mortieren, op in het duister rondscharrelende militairen. 'Zijn dat Zuid-Koreanen, Kim?', vroeg ik. Hij wist het niet: 'Maybe Nord, maybe South. Don't know' ('Misschien Noord, misschien Zuid. Ik weet het niet'; red.), zei hij." Een Koreaanse tolk wist zeker wat hij zag en hoorde, in het licht van een plotseling boven Hoengsong ontplofte lichtgranaat. De lui die 'Don't shoot, ROKS!' ('Niet schieten, ROKS!') schreeuwden, waren Chinezen. ROKS was de benaming van de voor *Republic of Korea* vechtende Zuid-Koreanen. Sergeant Hendrik Pakker, die onmiddellijk alarm sloeg, werd het eerste slachtoffer van de ontmaskerde Chinese infiltranten. Ze schoten hem dood. In enkele seconden ontstond daarna een chaos in Hoengsong.

Plotseling vloog een 3-tonner in brand. Vlammen sloegen uit het kerkje. Hoengsong veranderde in een hel. Er werd overal geschoten. De eerste gewonden, met bloed doordrenkte verbanden en verslagen militairen kwamen van het front. "Wij probeerden onze linies aan de rivieren en elders intact te houden", zegt Berkeveld. "We mochten ons pas terugtrekken als de laatste Amerikanen en Zuid-Koreanen van het front waren gepasseerd. Er kwamen er steeds minder." Later bleek dat bij het mislukken van de operatie *Roundup* ruwweg twintigduizend Amerikanen, Zuid-Koreanen en andere VN-soldaten waren gesneuveld. Het gehavende NDVN bereikte ten slotte volgens afspraak Wonju. Het was een wonder dat de Chinezen dit nabij Hoengsong gelegen dorp ongemoeid lieten. Behalve overste Den Ouden en sergeant Pakker sneuvelden korporaal Ab Talen, de soldaten Hendrik Jan van Dijk en Antonius Schilders en nog twaalf militairen en telde het NDVN vele gewonden. Het was ook een wonder dat ze nog de moed konden opbrengen voor het heroveren van heuvel 325. De uitzending naar Nieuw-Guinea in 1962 was daarna voor de door oorlog beproefde strijder Berkeveld niet meer dan het omslaan van een laatste en tragische bladzijde in de Nederlandse koloniale geschiedenis.

VN-verzoek eerst afgewezen

Drees veegde in 1950 in de ministerraad het verzoek van de VN voor een symbolisch bataljon van 1.000 man van tafel. "Nederland kan geen militairen missen en de kosten van de uitzending niet dragen." Begin augustus was hij van mening veranderd. "Het gaat in Azië om de verdediging van Europa." Zijn oproep voor deze missie resulteerde in de aanmelding van 1.670 vrijwilligers. Er bleven 636 goedgekeurde vrijwilligers over, onder wie 2 verpleegsters. Ze werden verdeeld over een A-, B-, Ost- en Stafcompagnie en vertrokken op 26 oktober met de *Zuiderkruis* naar Pusan in Zuid-Korea. Met inbegrip van de bemanningen van 6 roulende torpedojagers namen via aflissingen in totaal 4.748 militairen deel aan de Korea-missie. Tussen 1950-1951 sneuvelden 63 man, telde het NDVN 135 gewonden en 3 vermisten van wie er 1 het krijgsgevangenschap overleefde. De kosten van de missie bedroegen 49 miljoen gulden, ruim 22 miljoen euro.